

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 2. Explicatur propria sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

9 Respondet Rub. indiuisibile intensiōis extensum non posse produci in instanti, quia agens magis agit in propinquum, quā in distans: ergo si in distans agit indiuisibile intensiōis, in propinquum aget diuisibile intensiōis: ergo indiuisibile intensiōis non potest simul produci in subiecto diuisibili habente partes propinquiores, & distantes. Contra hanc rationem insto manifestē. In eodem instanti agens producit indiuisibilia omnino subiectata in indiuisibilibus quantitatis, quorum vna sunt proximiora, & alia remotiora, quin agat intensius in propinquū quā in distans: ergo in eodem instanti poterit producere indiuisibile intensiōis in partibus quin pro illa mensura intensius agat in distans, quā in propinquum. Ratio est manifesta. Quando effectus producendus non recipit magis, nec minus agens illum producat simul in partibus propinquieribus, & remotioribus non magis agit in propinquum, quā in distans, sed indiuisibile intensiōis etiam si sit extensum non recipit magis, & minus versus intensiōem: ergo etiam si simul producatur in partibus proximioribus, & distantiōibus agens non intensius operabitur in propinquum, quā in distans.

10 Dices hoc verum esse supposito quod agens producat indiuisibile intensiōis in tota sphaera, inferri tamen ex eo quod producat indiuisibile intensiōis in parte distanti, eadem mensura producturum partem diuisibilem intensiōis in parte propinqua: Nihil dicis. In sententia Patris Rub. repugnat produci partem intensiōis in instanti: ergo eo ipso quod operetur agens in instanti supponitur non producturum partem intensiōis: ergo etiam si in parte distanti producat indiuisibile intensiōis nihil diuisibile producat in parte proximiori.

11 Alij recentiores affirmant, in instanti temporis produci indiuisibilia terminatiua, & in parte partem, & continuatiuum illius cum parte producta in parte temporis precedenti, quo continuatiuum productum corrumpitur terminatiuum productum in instanti precedenti, quia eadem pars non potest esse terminata, & continuata, & quia terminatiuum, & continuatiuum eiusdem partis non possunt esse in eodem subiecto, videlicet in eodem indiuisibili quantitatis, aliā indiuisibile quantitatis haberet maiorem intensiōem, quā habet pars, asseruntque hanc terminatiua produci, ut qualitas sit tanta, & non indeterminata.

12 Ab hoc ultimo incipit impugnatio. Qualitas in mensura diuisibili, in qua producit, est sine hoc terminatiuo, ergo in instanti sequenti poterit esse sine illo, sicut enim in parte temporis, in qua primū producit, est quin sit tanta, & sine hoc terminatiuo, cur non poterit esse eodem modo in instanti sequenti? Deinde si hanc continuata sunt necessaria, cur non producantur simul cum partibus in parte temporis antecedenti? agens enim erat applicatum, & passum non resistebat: quia corrupta intensiōe ut octo, in parte quantitatis per corruptionem partis qualitatis corrumpebatur intensio ut octo in indiuisibili immediato per corruptionem indiuisibilis continuatiui, & in eadem mensura in qua corrumpitur intensio ut octo in parte, corrumpitur in indiuisibili immediato: ergo in eadē mensura in qua producit qualitas ut vnum in parte quantitatis per productionem partis qualitatis, potest produci in indiuisibili quantitatis per productionem indiuisibilis terminatiui qualitatis.

13 Propter has rationes alij recentiores affirmant produci indiuisibilia terminatiua simul cum parte precedenti, & continuatiua cum subsequenti; & nihil in instanti. Hanc sententia impugnanda est ratione, quā suprà dandam promissi contra Doctores asserentes totam alterationem fieri in instantibus, quā iam exhibeo. In illa mensura, in qua agens operatur, vel est indiuisibile temporis, vel non: si est, ergo operatur non tantum in parte, sed etiam in instanti: si non est, ergo non operatur in mensura diuisibili. Probo consequentiam. Illa mensura nullum habet vnitium, ergo non est diuisibilis, quidquid enim diuisibile est includit indiuisibile variens partes diuisibiles. Eodem modo fit argumentum contra sententiam modo relata, quia mensura in qua quiescit agens, vel habet indiuisibilia, vel non: si illa habet, agens quiescit in instantibus; si non habet, non quiescit in partibus, sed in instantibus. Secundū impugnatur eadem sententia, quia postea probabo agens in instanti posse qualitatem producere. Tertiū quia sine necessitate tantis expensis productionum, & corruptionum indiuisibilium terminatiuorum fingitur alteratio.

§. II.

Explicatur propria sententia.

14 Dicendum est agens posse producere in instanti qualitatem diuisibilem. Hanc conclusio probanda est eodem modo in sententia constituyente continuum ex infinitis partibus, & in sententia Zenonis cum de hac disputem puncto sequenti, illam pro vtraque sententia probabo.

15 Dicendum est secundū, in parte, temporis produci qualitatem non solum diuisibilem, sed etiam indiuisibilem. Probo hanc conclusionem. Agens in parte temporis est in actu, & passum in potentia ad indiuisibile qualitatis producendum, & nulla est repugnantia ex parte indiuisibilis producendi, ut in parte temporis producatur, ergo producitur. Agens esse in actu, & passum in potentia facile probatur, quia nulla virtus accrescit agenti, neque passio, neque conditio aliqua reperitur in hoc instanti, quā non fuerit in parte precedenti temporis: in illa fuit agens in actu, & agens in potentia eodem modo ac est in hoc instanti. Posteriores partem antecedentis probo. Entitas indiuisibilis potest conservari in mensura diuisibili; ergo & produci. Probo consequentiam, productio, & conservatio est eademmet indiuisibilis actio: ergo actio, quā est productio potest esse in parte temporis saltem quando praecessit in instanti: ergo eodem modo posset esse etiam si non praecessisset: ad existendum enim in hac parte temporis impertinens est existisse ante, vel non existisse. Rem indiuisibilem posse conservari in parte temporis diuisibili stolidus negabit nullus.

16 Secundū probatur eadem conclusio: indiuisibilia vnitium non possunt produci atqueam vtraque pars vnienda producatur, ut probauimus suprà: ergo producantur cum partibus vniendis vltimū productis, sed pars vnienda produci potest, & in communi sententia de facto producit in parte temporis; ergo illius vnitium in eadem parte temporis produceretur.

17 Dicendum est tertiū, indiuisibile qualitatis non posse primo produci in parte aliquota temporis, sed in parte indeterminata proportionali, ita ut nulla potuerit quantumvis exigua assignari, in qua fuerit adequatē productum. Rationem accipe. Quilibet pars assignata quantumvis minima, habet prius & posterius: ergo si in priori illius fuit productum aliquid indiuisibilis qualitatis, fuit productum totum indiuisibile, quidquid enim est aliquid indiuisibilis est totum illud, quia in illo non est vnum, & alterum: ergo in posteriori illius partis nihil indiuisibilis fuit primo productum, sed conservatum. Ex quo inferitur in productione rei indiuisibilis in mensura diuisibili non posse assignari productionem, pro ut distinctam a conservatione, quia quilibet mensura assignata est diuisibilis, & habet aliquid posterius, in quo entitas indiuisibilis iam non primo producit, sed conservatur, quia in priori illius mensura fuit producta.

18 Video hoc difficile componi in opinione asserente causam secundam non conservare calorem, sed tantum illum primo producere, quia si actio causae secundae nihil sit habitura conservationis implicat esse in mensura diuisibili propter rationem dictam. Dices implicare esse in mensura determinata, non autem in mensura indeterminata. Semper agere fero rei physicae a parte rei existentis indeterminatam assignari, loquor tamen cum multis, quod forsitan pauci intelligunt, & me nunquam intellexisse ingenuè fateor, & adhuc terminis bona aliorum fide acceptis, utgeo. Quilibet pars temporis quantumvis indeterminata habet aliquid prius, & posterius: ergo in illo posteriori indeterminato iam indiuisibile non primo producit, sed conservabitur, quia in illo fuit totum productum: non enim potuit in illo produci, & non totum in ipso produci. Hanc component qui simul asserunt causam secundam non conservare suum effectum, & has partes diuisibiles in tempore admittunt, meum enim non est discutere opinionum quas impugnari dissoluere.

19 Dicendum est quartū, in parte proportionali temporis posse produci partem aliquotam qualitatis, dummodō motus successivus non sit continuus per partem temporis aliquotam. Probo priorem partem conclusionis. Agens potens est producere qualitatem diuisibilem, & determinatam in instanti: ergo melius poterit illam in parte temporis producere. Secundam partem eiusdem conclusionis

conclusionis sic ostendo: motus successivus per partes aliquotas durat per infinitas proportionales; ergo si in qualibet proportionali producitur nova pars aliquota, producentur infinitae partes aliquotae: ergo qualitas producta erit infinita, sed nullum agens potest producere qualitatem infinitam; ergo nullum potest successivè producere qualitatem per partem temporis aliquotam produciendo aliquid determinatum in qualibet proportionali.

20 Instabis idem argumentum fieri posse contra partem proportionalem, in qua producitur qualitas determinata, quia eodem modo constat infinitis proportionalibus. Respondeo disparere esse rationem, quia pro parte aliquota qualitatis producta in parte proportionali temporis, non debet assignari aliqua pars proportionalis in qua adaequatè daret motus successivus alterationis, sed in minori, quae cumque assignata dicendum esse illam qualitatem fuisse productam, & quamlibet quantumvis minimam involvere aliquid conseruationis. Qui verò assereret motum esse continuum per partem aliquotam, teneretur assignare aliquam, in qua adaequatè fuisset ille motus successivus, de ratione enim partis aliquotae est esse assignabilem, & tantam habere extensionem, & non minorem aliam, neque maiorem. Non teneri assignare partem aliquotam, qui ad proportionales confugit, in qua adaequatè sit motus successivus facile probatur in doctrina has proportionales admittente, quia sicut propugnatores huius sententiae non tenentur, neque possunt assignare partem aliquotam adaequatè immediatam indivisibili precedenti, ita non tenentur assignare partem aliquotam, in qua adaequatè fiat ille motus; sit enim in mensura diuisibili immediata indivisibili precedenti, cum verò nulla sit mensura diuisibilis adaequatè immediata indivisibili precedenti, nulla est mensura, in qua hic motus terminatus ad qualitatem sit adaequatè successivus. Non nego hanc intellectu esse difficillimam, sed difficultatibus subicimur, ut loquamur de tempore successivo ex infinitis partibus conficito, ex quo difficultates in hac materia insurgunt, illa enim ex se nullam habent supposita continui compositione.

21 Obiicies: pars aliquota qualitatis producitur in parte proportionali temporis, & non in aliquota; ergo iam assignatur pars proportionalis temporis, quae sit extra aliquotam, & ab illa adaequatè distincta. Idem argumentum fieri potest de Angelo in tempore producto. Respondeo negando consequentiam, quia qualitas producta in parte proportionali conseruatur in aliquota, & sicut non potest assignari ut suprà dixi mensura, in qua adaequatè producat illa qualitas, & non conseruetur, ita non potest assignari pars proportionalis ab aliquota distincta, neque ab illa fecerit.

22 Dicendum est quintò, in opinione asserente agens agere uniformiter difformiter per partes aliquotas, & non per proportionales motum successivum alterationis non posse esse continuum. Ratio est manifesta. Agens aequalem intensiorem producentis in palmo non prius agit in dimidia priori parte palmi, quam in posteriori, quia dum qualitatem producit in parte posteriori illam producit in anteriori cum aequali intensiōe: ergo si quando incipit agere in posteriori aliquid in priori effecisset, semper prior posterioriorem vinceret intensiōe: ergo non aequè ageret in totum palmum, cuius contradictorium supponit opinio. Hoc posito sic argumentor. Agens non extendit suā qualitatem per partes proportionales, sed per aliquotas: ergo si in singulis partibus proportionalibus infinitis extenderet suam qualitatem in singulis illam extenderet per partes aliquotas, sed partes proportionales sunt infinitae: ergo extensio qualitatis sit per infinitas partes aliquotas subiectis; ergo infinitè extenditur. Hæc ratio est valde efficax, & ex illa inferitur motum successivum non posse esse continuum per partem aliquotam temporis determinatam quantumvis minimam, quælibet enim includit infinitas alias in quibus per infinitas partes aliquotas extenderetur qualitas. An verò hæc ratio probet in hac opinione motum non posse extendi successivè adhuc per partem proportionalem dicam Punct. 7. n. 2.

23 Dicendum est sextò, motum successivum non esse continuum quoad extensionem, etiam si agens agat uniformiter difformiter per partes proportionales. Hæc conclusio probanda est eodem modo iuxta sententiam Aristotelis, & Zenonis, rationem illius adducam puncto sequenti

Franc. de Quiedo, Philosoph. tom. 1.

vbi de continuatione motus iuxta Zenonistas quæstionem instituum.

24 Dicendum est septimò, intensiōem fieri continuè in partibus proximis agenti, & non in aliis remotioribus. Hanc conclusionem cum præcedenti probabo puncto sequenti: est enim ipsa ipsiusque ratio communis Aristotelis, & Zenonis.

25 Obiicies: Intensio sit continuè in partibus proximioribus agenti; ergo sit per infinitas partes; ergo crescit intensio per partes infinitas. Respondeo, intensiōem crescere per infinitas partes proportionales, non per aliquotas, quia in singulis partibus proportionalibus temporis producitur pars proportionalis qualitatis, non verò aliquota. Idem dico de correspondenti ad indivisibilia temporis, quia licet in quolibet illorum pars qualitatis producat, hæc non est aliquota, sed proportionalis.

26 Dicendum est octavò, casu assignato puncto præcedenti, in quo dixi extensionem motus non esse successivam quando scilicet passum æquè distat ab omnibus partibus agentis secundum omnes sui partes, neque in hac opinione fore successivam, eadem enim est ratio in utraque sententia. Ultimò concludo motum non dici continuum secundum doctrinam traditam, quia in instanti temporis producatur indivisibile motus uniens partes partibus temporis productas, sed quia nullum est instans, neque villa pars temporis in quibus non detur motus siue diuisibilis, siue indivisibilis.

§. III.

Explicatur Aristoteles.

1 Contra conclusionem, in qua diximus in instanti posse produci aliquid diuisibile, obiici potest Aristoteles 6. Physicor. cap. 2. text. 55. vbi asserit ante quodlibet mutari præcedere mutatum esse, quæ simul coexistere nequeunt, hoc est, ante quamlibet partem motus, quam moveri appellat, præcedere indivisibile illius, quod vocat mutuum esse. Verba sunt Aristotelis: *Non solum autem id quod mutatur necesse est mutatum esse, sed etiam mutatum necesse est mutari prius, omne enim quod ex quodam in quiddam mutatum est, in tempore mutatum est. Sit enim, in ipso nunc ex A in B mutatum, ergo in eodem quidem nunc, in quo est in ipso A, non mutatum est, simul enim erit in ipso A, & in ipso B.* Respondeo Aristotelem loqui de motu essentialiter successivo, cuius partes inter se coexistere non possunt, saltem naturaliter, sicut contingit in motu locali, in quo per productionem unius partis corrumpitur alia, ex quo manifestè inferitur non posse duas partes simul produci, quia in mensura, in qua producitur una, corrumpitur alia quæcumque sit ab ipsa distincta; ergo si in eadem mensura alia distincta produceretur, produceretur & corrumpetur simul, quod implicat. In motu verò alterationis, etiam successivo, aliter res se habet, productio enim partis posterioris non inducit corruptionem prioris, ac proinde possunt simul dimanare ab agente. Aristotelem loqui in sensu applicato constat manifestè ex inconuenienti ab ipso adducto ad probandam suam sententiam, scilicet fore mobile simul in instanti A, & in instanti B, hoc est, fore simul duas partes motus, quod tantum est inconueniens in motu essentialiter successivo, non verò in successivo per accidens, in quo sicuti partes termini, scilicet partes qualitatis productæ coexistunt; etiam si una producatur prior alia, sic partes motus actionis videlicet terminatæ ad qualitatem coexistunt, etiam si ordine prioris, & posterioris primò fuerint productæ.

2 Contra aliam conclusionem qua diximus extensionem alterationis, & intensiōem in partibus remotioribus passim fieri continuè adducitur Aristot. 3. Physic. text. 1. vbi hæc habet: *Videtur autem motus continuus esse, & Physic. text. 99. vbi hæc tradit: Quoniam autem quod mouetur ex quodam in quoddam & omnis magnitudo continua est sequitur magnitudinem motus, quia enim magnitudo continua est, & motus est continuus, quia vero motus, & tempus, quantum enim motus est, tantum & tempus semper videtur fuisse.* Respondeo, Aristotelem lib. 8. Physic. cap. 1. text. 23. asseruisse motum non fieri continuè, & oppositum asserere, esse contradicere rebus valde manifestis. Hæc sunt verba: *Quare dicere continuè alterari valde manifestis est aduersari, in contrarium enim alteratio est.* Constat ergo ex Aristot. alterationem non

R r 3 fieri